

5.6.2020

KESKO OYJ LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEKSI JÄTELAIN JA ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

COVID 19 virus on aiheuttanut globaalien yhteiskunnallisen kriisin. Suomen tulee tarkasti punnita ja sovittaa yhteen ekologinen kestävyys ja ilmastomuutoksen vastainen työ sekä suomalaisten yritysten kilpailukyyn suojelu. Tavoitteena tulee olla lainsäädäntömme, joka aidosti edistää taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehitystä.

Keskon päähuomiot lakiesitykseen:

1. **Kansainvälinen verkkokauppa** on saatettava samojen tuottajavastuun piiriin ja kansainvälisille verkkoalustoille on asetettava toissijainen tuottajavastuu
2. **Jätteiden kuljetus on** järjestettävä kustannustehokkaasti. Kesko kannattaa HE:n mallia pakkausjätteiden kiinteistöittäisen keräyksen järjestämisestä kuntien ja tuottajien yhteistoimintana kun tietyt, laissa määriteltävät ehdot täyttyvät.
3. **Pakkausten tuottajayhteisöjen yhdistäminen** selkeyttä ja tehokkuutta nykykäytäntöä, Kesko kannattaa esitystä.

Suomalainen kauppa toimii kovassa kansainvälisessä kilpailussa. Erityisesti koronaviruksen aiheuttaman kriisin seurauksena on välttämättömänä, että EU:n lainsäädännön kansallisessa voimaansaattamisessa huomioidaan laajasti säätelyn vaikutukset suomalaisille yrityksille. Kaupan alaan kohdistuu tulevina vuosina useita lainsäädäntöhankkeita, jotka nostavat merkittävästi kaupan kustannuksia ja heikentävät siten toimintaedellytyksiä. Kilpailuedellytysten tulee olla tasapuoliset suomalaisen kaupan ja ulkomaalaisen etäkaupan välillä.

Kiitämme luonnoksessa sitä, että pakkausten tuottajavastuu laajennetaan koskemaan myös ulkomaisia etäkauppaa harjoittavia yrityksiä. Esitys jää kuitenkin puolitiehen, sillä esitysluonnokseen ole edelleenkaan sisällytetty kansainvälisille verkkoalustoille, kuten AliExpress, Wish ja Amazon toissijaista tuottajavastuuvetoa, mikäli alustoilla toimivat yritykset eivät noudata tuottajavastuuvetoa Suomeen.

Kesko pitää kunnianhimoisten kierrätystavoitteiden saavuttamisen ja suomalaisen kaupan alan toimintaedellytysten kilpailukyyn nimissä välttämättömänä, että etäkaupan verkkoalustat säädetään myös tuottajavastuuseen. Globaalisti toimivat verkkoalustat pystyvät kokonsa puolesta edellyttämään niillä toimivia yrityksiä noudattamaan paikallista ympäristölainsäädäntöä, jos sitä tavaran kohdemaassa edellytetään.

Kesko kannattaa lakiluonnoksessa esitettyä mallia pakkausjätteiden kiinteistöittäisen keräyksen järjestämisestä kuntien ja tuottajien yhteistoimintana seuraavien ehtojen täytyessä: tuottajat vastaavat vähintään 80 prosentista pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista, tuottajat voivat järjestää kiinteistökeräyksen itse jos keräyksen ehdoista ei

päästä sopimukseen kuntien kanssa ja asuinkiinteistöiltä erilliskerättävien pakkausjätteiden logistiikka on kustannustehokasta ja kilpailutetaan säännöllisesti.

Lakiesityksen myötä jätehuollon markkina tulee kasvamaan merkittävästi. Pidämme tärkeänä, että pakkausjätehuollon kilpailutuksessa pienten jätehuoltoyritysten toimintaedellytykset ja mahdollisuus osallistua kilpailutukseen turvataan.

Kesko kannattaa myös esitystä, jonka mukaan pakkausten tuottajayhteisön toimialan on katettava kaikki pakkausmateriaalit. Pakkausten kierrätyksen kustannukset ovat merkittävästi nousemassa ja tuottajavastuun maksajien on varmistettava tehokas tuottajavastuun organisointi. Ehdotettu säännös antaa tuottajille mahdollisuuden suunnitella selkeämpi ja tehokkaampi tuottajavastuun toteutus. Kannatamme vahvasti ns. yhden luukun -periaatetta, joka helpottaa yritysten tuottajavastuuvuoroitusten toteuttamista.

Kesko kannattaa vahvasti linjausta, jossa yhdyskunta- ja pakkausjätteen kierrätystavoitteita ei pääosin (pl.alumiini) kiristetä kansallisesti. Tavoitteiden saavuttaminen on harvaan asutussa Suomessa vaikeampaa ja aiheuttaa enemmän kustannuksia kuin monissa muissa EU-maissa. Lisäksi on huomioitava, että pakkausjätedirektiivissä esitetty laskentatavan muutos vaikeuttaa entisestään pakkausjätteiden kierrätystavoitteiden saavuttamista.

Kesko vastustaa kansallisia tiukennuksia jätedirektiivin edellyttämään ruoka-apulahjoituksia koskevaan sääntelyyn. Suomessa jo tällä hetkellä kauppa lahjoittaa laajasti vapaaehtoisesti käyttämättä jääneitä elintarvikkeita hyväntekeväisyyteen. Kaupan alalla tehdään jatkuvasti toimenpiteitä ruokahävikin edelleen vähentämiseksi niin yrityksissä kuin toimialatasollakin vapaaehtoisuuteen perustuen. Myymättä jääneitä elintarvikkeita lahjoitetaan K-ryhmän ruokakaupoista joka viikko useille sadoille ruoka-avun yhteistyökumppaneille. Pakottava sääntely asettaisi erityisesti pienet ja haja-asutusalueella toimivat kaupat epäedulliseen asemaan: sopivaa järjestökumppania (yhdistys, kirkon toimija) ei aina alueella ole.

Kesko on sitoutunut vahvasti kunnianhimoisiin ilmasto- ja kiertotaloustavoitteisiin. Kesko tulee olemaan hiilineutraali vuoteen 2025 ja päästötön vuoteen 2030 mennessä. Uusi jätelaki tulee oikein säädeltynä olemaan merkittävä askel kunnianhimoisten kiertotalous- ja ilmastotavoitteiden vauhdittamisessa.

Yksityiskohtaiset huomiot:

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (luvut 6 ja 7)

JL 46§ Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

Kunnianhimoisten kierrätystavoitteiden saavuttamisen ja kotimaisten yritysten kilpailuedellytysten kannalta on välttämätöntä, että tuottajavastuu laajennetaan koskemaan ulkomaisia etäkauppaa harjoittavia yrityksiä. Lainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi valvovalle viranomaiselle on taattava riittävät resurssit ja luotettavat tietolähteet asian valvontaan. Näin tuottajille ei aiheudu kohtuutonta kustannusrasitetta oman markkinaosuuden ulkopuolelle olevien tuotteiden jätehuollon kustannuksista.

JL 48§ Tuottajavastuu koskee myös etäkaupalla suoraan käyttäjille myytäviä tuotteita

Suomalainen kauppa toimii kovassa kansainvälisessä kilpailussa. Erityisesti koronaviruksen aiheuttaman kriisin seurauksena on välttämätöntä, että EU:n lainsäädännön kansallisessa voimaansaattamisessa huomioidaan laajasti

säätelyn vaikutukset suomalaisille yrityksille. Kaupan alaan kohdistuu tulevina vuosina useita lainsäädäntöhankkeita, jotka nostavat merkittävästi kaupan kustannuksia ja heikentävät toimintaedellytyksiä. Kilpailuedellytysten tulee olla tasapuoliset suomalaisen kaupan ja ulkomaalaisen etäkaupan välillä.

On kiitettävää, että tuottajavastuuelvoite kohdistetaan lakiesityksessä selkeästi myös kansainväliseen etäkauppaan. Tämä on merkittävä parannus nykytilanteeseen. Tällä hetkellä EU:n ulkopuoliset verkkokaupat ja -alustat eivät vastaa myymiensä tuotteiden ja näiden pakkausten tuottajavastuusta ja sen toteuttamisen kustannuksista, mikä heikentää merkittävästi Suomessa toimivien yritysten kilpailuedellytyksiä.

Esitys jää kuitenkin puolitiehen, sillä esitysluonnokseen ole sisällytetty kansainvälisille verkkoalustoille (kuten Alibaba, Wish ja Amazon) toissijaista tuottajavastuuelvoitetta, mikäli alustoilla toimivat yritykset eivät noudata tuottajavastuuelvoitettaan Suomeen. Globaalisti toimivat verkkoalustat ovat kooltaan niin suuria yrityksiä, että niillä on resursseja seurata, ja vaatia, niiden alustoilla toimivia yrityksiä noudattamaan paikallista ympäristölainsäädäntöä, jos sitä tavarankohdemaassa edellytetään. Tämä puute heikentää merkittävästi Suomessa toimivien yritysten kilpailukykyä entisestään. Lisäksi se heikentää ehdotuksessa etäkaupalle annettua velvoitetta osallistua tuottajavastuun kustannuksiin, koska tuottajavastuuta valvovalle viranomaiselle asetetaan erittäin haasteellinen valvontatehtävä, jonka verkkoalustat voisivat erittäin helposti itse tehdä. *Kansainvälisten verkkoalustojen tulee ehdottomasti itse varmistaa, että niiden kautta etäkauppaa käyvät yritykset ovat hoitaneet kohdemaan tuottajavastuuelvoitteet.*

Ehdotamme seuraavaa lisäystä ehdotuksen 48 §:n:

- **JL 48 §** Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat
  - Tuottajavastuu koskee [myyntitavasta riippumatta] seuraavia tuotteita ja niitä ammattimaisesti markkinoille saattavia tai etämyynnin kautta suoraan käyttäjille myyviä tuottajia:
  - Verkkoalustalla* on velvollisuus valvoa, että verkkoalustaa käyttävät yritykset vastaavat tuottajavastuuelvollisuudestaan.
  - Mikäli toiseen valtioon sijoittautunutta etämyyjää ei saada selville tai täyttämään tuottajavastuuelvollisuuttaan, on sen verkkoalustan, jonka kautta mainittu etämyyjä myy tuotteitaan, vastattava tuottajavastuuelvollisuudesta tämän puolesta.

*Verkkoalustalla tarkoitetaan sähköistä välitys- tai tallennuspalvelua, jossa kolmannet osapuolet myyvät tuotteita.

JL 48§: Tuottajien tasapuolinen kohtelu

EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpanoa selvittäneen työryhmän mietinnössä (16.9.2019) tunnistettiin tarve edistää tuottajien tasapuolista kohtelua tuottajan koosta riippumatta samoin kuin edistää kaikkien tuottajien osallistumista jätteenkierrätyksen päätyneiden tuotteiden jätehuollosta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Tämän takia työryhmä päätyi ehdottamaan pakkausten tuottajavastuun miljoonan euron liikevaihtorajan poistamista. Kannatamme vahvasti jätelakityöryhmän näkemystä asiassa. Asia on siirretty säädettäväksi SUP-direktiivin implementoinnin yhteydessä ja se tulee siinä yhteydessä toteuttaa. Sitä edellyttää myös EU:n jätedirektiivi.

JL 49a-d§: Kuntien ja tuottajayhteisön yhteistoiminta pakkausjätteen kiinteistöittäisessä keräyksessä

Kannatamme luonnoksessa esitettyä mallia pakkausjätteen kiinteistöittäisen keräyksen järjestämisestä kuntien ja tuottajien yhteistoimintana, kun seuraavat ehdot täyttyvät:

- Tuottajat vastaavat vähintään 80 %:sta pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksia.
- Tuottajat voivat järjestää kiinteistökeräyksen itse, jos keräyksen ehdoista ei päästä sopimukseen kuntien kanssa. Lisäksi edellytämme, että asuinkiinteistöiltä erilliskerättävien pakkausjätteiden logistiikka on kustannustehokasta ja kilpailutetaan säännöllisesti.

Lakiesityksen myötä jätehuollon markkina tulee kasvamaan merkittävästi. Edellytämme, että pakkausjätehuollon kilpailutuksessa pienten jätehuoltoyritysten toimintaedellytykset ja mahdollisuus osallistua kilpailutukseen turvataan.

Kiitämme 49§ pykälässä esitettyä tuottajien 80 %:n kustannusvastuuta. Se myös hieman keventää tuottajavastuullisten yritysten kustannustaakkaa, joka kasvaa merkittävästi lakimuutosten myötä. Pykäläkohtaisten perusteluiden (49a) mukaan viranomaisen voisi käyttää tuottajaa kohtaan jätelain 128 §:n mukaista laiminlyönnin oikaisemista ja siihen 129 §:n mukaisesti kytkettyä uhkasakkoa, jos tuottajayhteisön ja kuntien välille ei synny sopimusta 30.6.2021 mennessä. Tuottajiin kohdistuva rankaisu-uhka ei mahdollista tasapuolista neuvottelutilannetta eikä siten ole hyväksyttävissä. Kohta on muutettava siten, että tuottajat järjestävät keräyksen itse 30.6.2024 alkaen, jos sopimusta ei synny.

JL 62§: Pakkausten tuottajayhteisön toimialan on katettava kaikki pakkausmateriaalit.

Kesko kannattaa vahvasti kirjausta. Pakkausten kierrätyksen kustannukset ovat merkittävästi nousemassa ja tuottajavastuun maksajien on varmistettava tehokas tuottajavastuun organisointi. Tuottajayhteisöjen on muodostettava uskottava ja tehokas neuvottelukumppani yhteistyöhön kuntien kanssa. Ehdotettu säännös antaa tuottajille mahdollisuuden suunnitella selkeämpi ja tehokkaampi tuottajavastuun toteutus. Tuottajavastuun nykyisen rakennetta voidaan yksinkertaistaa ja selkeyttää esimerkiksi yhdistämällä tuottajayhteisöjä yhdeksi toimijaksi kattamaan kaikki pakkausmateriaalit. Nyt voimassa oleva, tarpeettoman monimutkainen tuottajayhteisörakenne ei palvele parhaimmalla tavalla kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamista, eikä ole kustannustehokas.

JL 63§: Tuottajayhteisössä oikeudet ja velvoitteet on jaettava tuottajien kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen: kannatamme pykäläkirjausta ja toteamme oikeaksi siihen liittyvät perustelut (s. 81), joiden mukaan ”Tuottajayhteisön hallinto ja päätöksenteko tulisi järjestää siten, että tuottajien todellinen päätösvalta on oikeassa suhteessa näiden maksuvelvoitteisiin.”

JL 65§: Tuottajayhteisöjen on tarpeellisin yhteistoimin taattava tuottajille mahdollisuus hoitaa eri tuotteita koskevat velvoitteensa yhden toimijan kautta: Kannatamme vahvasti ns. yhden luukun -periaatetta, joka helpottaa yritysten tuottajavastuuelvoitteiden toteuttamista.

JL 66a § (2. momentti): Toiseen valtioon sijoittautunut etämyyjä voi nimetä Suomeen sijoittautuneen valtuutetun edustajan vastaamaan velvoitteistaan Suomessa tai liittyä suoraan hyväksytyyn tuottajayhteisöön.

Esitetty kirjaus on tarpeellinen ja kannatettava etämyynnin vastuun laajentamiseksi. Pykälän tulkinnanvaraisuuden vähentämiseksi ehdotamme että sen muotoilua tiukennetaan.

Asetusyhteenveto

VnA pakkausjätteistä 7-8§: Pakkausjätteen kierrätystavoitteita ei pääosin (pl. alumiini) kiristetä kansallisesti

Kesko tukee vahvasti esitettyä linjausta: Suomen ei tule kiristää pakkausjätedirektiivissä asetettuja kierrätystavoitteita kansallisesti samanaikaisesti kun tavoitteiden laskentatavan muuttuminen vaikeuttaa niiden saavuttamista.

VnA jätteistä 8§: Yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteita ei kiristetä kansallisesti

Kesko tukee lakiluonnoksessa esitettyä linjausta. On erittäin tärkeää, että Suomi ei kiristä jo muutenkin erittäin tiukkoja jätedirektiivissä asetettuja yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteita kansallisesti.

VnA jätteistä, elintarvikejätteen määrän vähentäminen

Kesko vastustaa kansallisia tiukennuksia jätedirektiivin edellyttämään ruoka-apulahjoituksia koskevaan sääntelyyn. Suomessa jo tällä hetkellä kauppa lahjoittaa laajasti vapaaehtoisesti käyttämättä jääneitä elintarvikkeita hyväntekeväisyyteen. Kaupan alalla tehdään jatkuvasti työtä ruokahävikin edelleen vähentämiseksi niin yrityksissä kuin toimialatasollakin vapaaehtoisuuteen perustuen. Myyttä jääneitä elintarvikkeita annetaan Suomen kaupoista joka viikko useille sadoille ruoka-avun yhteistyökumppaneille. Pakottava sääntely asettaisi erityisesti pienet ja haja-asutusalueella toimivat kaupat epäedulliseen asemaan: sopivaa järjestökumppania (yhdistys, kirkon toimija) ei aina alueella ole.

VnA jätteistä, pakkausjätteiden erilliskeräysvelvoite

Kesko on valmis tukemaan lakiesityksen mukaista ratkaisua pakkausjätteiden kiinteistöittäisen keräyksen tiukoista velvoiterajoista asuinkiinteistöillä. Edellytyksenä tuelle on, että samalla varmistetaan luonnoksen JL 49a-d§:ssä esitetty tuottajien 80 %:n kustannusvastuu ja ao. kohdassa kommentoimamme tuottajien mahdollisuus järjestää pakkausjätteiden keräys asuinkiinteistöiltä itse, ellei sopimusta tuottajien ja kuntien välillä synny.

VnA pakkausjätteistä 8§: Materiaalikohtaiset kierrätystavoitteet ehdotetaan muutettaviksi tuottaja yhteisesti sitoviksi velvoitteiksi

Tuottajayhteisöä sitovat, materiaalikohtaiset kierrätystavoitteet, tulee selkeästi määrittää siten, että tuottajayhteisöt vastaavat kierrätystavoitteiden savuttamisesta vain niihin liittyneiden tuottajien markkinoille saattamien pakkausjätteiden osalta.

Mikäli tuottajia sitovat kierrätystavoitteet olisivat kaikille tuottajille yhteisiä, joutuisivat tuottajayhteisöihin liittyneet tuottajat kustannusvastuuseen myös niiden yritysten kierrätysvelvoitteesta, jotka jättävät velvoitteensa hoitamatta ja joita valvovat viranomaiset eivät saa mukaan järjestelmään. Tämä heikentäisi erityisesti suomalaisten yritysten kilpailukykyä verrattuna ulkomaisiin etäkauppaa harjoittaviin yrityksiin.

Kierrätystavoitteen saavuttamista tulee arvioida jätelakia valmistelleen työryhmän mietinnön mukaisesti seuraavasti:

- Tavoitteet koskevat yhteisesti kaikkia tiettyä pakkausmateriaalia markkinoille saattavia tuottajia ja juomapakkausten palautusjärjestelmiä.
- Juomapakkausten palautusjärjestelmät vastaavat juomapakkausasetuksessa säädettyjen kierrätystavoitteiden saavuttamisesta.
- Pantittomien pakkausten tuottajat huolehtivat pakkausjätteen kierrätystavoitteiden saavuttamisesta muilta osin.

- Tuottajayhteisön saavuttama kierrätysaste lasketaan jakamalla tuottajan tietyssä kalenterivuonna Suomessa kierrättämän pakkausjätteen paino niiden pakkausten painolla, jotka tuottaja on saattanut markkinoille Suomessa kyseisenä kalenterivuonna.